

**KENTSEL
YOKSULLUK VE
GEÇİNME
STRATEJİLERİ**

ANKARA ÖRNEĞİ

**ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
KENTSEL POLİTİKA PLANLAMASI VE
YEREL YÖNETİMLER ANABİLİM DALI
1999 YILI STÜDYO ÇALIŞMASI**

Ankara-Mayıs 2003 (3. Baskı)
Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Kentsel Politika Planlaması ve Yerel Yönetimler Anabilim Dalı
Yayın No: 4
Kapak Fotoęrafı: Prof. Dr. Jale ERZEN
1. Baskı Ankara-Haziran 2000
2. Baskı Ankara-Ekim 2002

Derleyenler:

Doç. Dr. H. Tarık ŐENGÜL

Prof. Dr. Melih ERSOY

Kapak Tasarımı:

Öğr. Gör. Fatih ÖZ

Çalışma grubu olarak;
Kitabın yayına hazırlanmasında emeği geçen Arař. Gör. Sezin DEMŐEK,
Nevbahar ERTAŐ ve Suat ZAĐDAŐ'a,
Kitabın yazılmasına katkıda bulunan Arař. Gör. Mustafa BAYIRBAĐ'a,
ODTÜ Mimarlık Fakóltesi basım iŐliđi çalıŐanlarına...

TEŐEKKÜR EDERİZ...

ÖNSÖZ	5
1. KENTSEL YOKSULLUK VE GEÇİNME STRATEJİLERİ TARTIŞMALARINA GİRİŞ	6
2.1 ÇALIŞMADA İZLENEN YÖNTEM.....	24
2.2 ANKARA KENT BÜTÜNÜ İLE ÖRNEKLEM GRUBUNUN KARŞILAŞTIRILMASI.....	26
3. TOPLUMSAL SINIF VE YAŞAM STRATEJİLERİ	50
3.1 İLGİLİ YAZININ DEĞERLENDİRİLMESİ	51
3.1.1 Sınıf Kuramları	51
3.1.1.1. Weberci Sınıf Paradigması.....	52
3.1.1.2 Marksist Sınıf Paradigmaları.....	52
3.1.2. Alt Sınıf Tartışmaları	53
3.1.3 Yoksulluk ve Yoksulluk Kültürü	55
3.1.3.1 Yoksulluğa Bakış Açıları	56
3.1.3.2 Yoksulluk Kültürü	59
3.1.3.3 Yoksulluk Kültürünün Özellikleri	60
3.1.4 Yaşam Stratejisi ve Enformal Ekonomi	61
3.2. TÜRKİYE ÖRNEĞİ	63
3.3 ALAN ÇALIŞMASI.....	65
3.3.1 Hanelerin Demografik Yapıları	66
3.3.1.1 Hane Tipi ve Büyüklüğü	66
3.3.1.2 Hanereislerinin Demografik Özellikleri.....	67
3.3.1.3 Ankara'ya Göç	69
3.3.1.4 Hane halkının Demografik Özellikleri.....	70
3.3.2 Emek Pazarında Kent Yoksulları.....	71
3.3.2.1 Hanereislerinin Emek Pazarındaki Konumu	71
3.3.2.2 Kadınların Emek Pazarındaki Konumu	83
3.3.2.3 Çocukların Emek Pazarındaki Konumu.....	86
3.3.3 Kent Yoksullarının Yaşam Koşulları	88
3.3.3.1 Kent Yoksullarının Sağlık Koşulları	88
3.3.3.2 Kent Yoksullarının Barınma Koşulları	89
3.3.3.3 Kent Yoksullarının Çalışma Koşulları.....	90
3.3.4 Tüketici Olarak Kent Yoksulları.....	90
3.3.4.1 Harcamanın Dağılımı.....	91
3.3.4.2 Tüketimde Değişim	92
3.3.4.3 Yiyecek Üretimi	93
3.3.4.4 Ev Eşyaları Sahipliği	94
3.3.4.5 Otomobil Sahipliği	98
3.3.4.6 Veresiye Alışveriş	98
3.3.4.7 Taksitle Alışveriş.....	99
3.3.5 Kent Yoksulları ve Eylemlilik Düzeyi.....	99
3.3.5.1 Sınıf Dayanışması ve Örgütlülük	99
3.3.5.2 Kentsel Bilinçlilik.....	103

3.3.5.3 Siyasi Bilinçlilik.....	104
3.3.6 Yeniden Üretilen Yoksulluk.....	105
3.3.6.1 Eğitim Durumlarında Değişim.....	105
3.3.6.2 İş Durumlarında Değişim.....	107
3.3.6.3 Borçlanma.....	107
3.3.6.4 Tasarruf.....	109
3.3.7 Kent Yoksullarının Gelecekte Beklentileri.....	110
4. KENTSEL GEÇİNME STRATEJİLERİNDE KADININ ROLÜ.....	112
4.1. KAVRAMSAL ALTYAPI ve İLGİLİ YAZININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	113
4.1.1. Geçinme Stratejileri.....	113
4.1.2. Hane halkı.....	116
4.1.3. Aile Döngüsü.....	117
4.1.4. Emek pazarı ve Kent Yoksulları.....	118
4.1.5. Tüketim İlişkileri ve Kadın.....	121
4.1.6. Toplumsal İlişki Ağları ve Kadın.....	122
4.2. TÜRKİYE ÖRNEĞİ.....	123
4.2.1. Gelir Getiren Olarak Kadın.....	124
4.2.2. Yeniden Üretim ve Kadın.....	128
4.2.3. Toplumsal İlişki Ağlarında Kadının Rolü.....	129
4.2.4. Türkiye’de Kadın Politikaları.....	130
4.3. ALAN ARAŞTIRMASI.....	131
4.3.1. Örneklemdaki Aileler ve Ailedeki Kadınlar Hakkında Genel Bilgiler.....	132
4.3.1.1. Aile Yapısı ve Büyüklükleri.....	132
4.3.1.2. Hane reisi Kadınlar.....	135
4.3.1.3. Kadınsız Haneler.....	136
4.3.2. Gelir Getiren Kadın.....	137
4.3.2.1. Mevcut Durum.....	137
4.3.2.2. Enformel sektörde çalışan kadınlar.....	140
4.3.2.3. Çalışmaya İlişkin Tutum ve Davranışlar.....	141
4.3.3. Yeniden Üretimi Sağlayan Kadın.....	144
4.3.3.1. Ev işleri, ev içi üretim ve geçimlik emek.....	144
4.3.3.2. Çocuk Bakımı ve Yetiştirilmesi.....	146
4.3.4. Toplumsal İlişki Ağlarında Kadının Rolü.....	148
4.3.5. Politik Tutum ve Davranışlar.....	152
5. KENT YOKSULLARININ GEÇİNME STRATEJİLERİNDE ETNİKLİĞE BAĞLI DAYANIŞMA ÖRÜNTÜLERİ.....	161
5.1. İLGİLİ YAZININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	161
5.1.1. Kırdan Kente Göç.....	161
5.1.2. Etnisite Kavramı.....	162
5.1.3. Kentlerde Etnik Ayırışma.....	165
5.1.4. Etnisite ve Sınıf İlişkisi.....	167

5.1.5. Dayanışma Örüntüsü Olarak Etniklik	168
5.2. TÜRKİYE ÖRNEĞİ	171
5.3. ALAN ÇALIŞMASI	176
5.3.1. Örneklem Grubunun Etnik Yapısı ve Geldiği Yerleşim Birimi	177
5.3.1.1. Etnik Köken ve Göç Edilen Yerleşim Birimi	177
5.3.1.2. Göç Yılları / Etnik Köken / Gelinek Yerleşim Birimi	177
5.3.1.3. Gelinek Yerleşim Birimi / Gelir Düzeyi	179
5.3.1.4. Etnik Köken / Gelir Düzeyi	183
5.3.2. Memleketteki Yakınlarla İlişkiler	186
5.3.2.1. Memleketle İlişkiler	186
5.3.2.2. Memlekette Yardım Alma ve Yardım Verme İlişkisi ...	190
5.3.2.3. Memleketi Ziyaret	193
5.3.3. Kent Düzeyindeki İlişkiler	193
5.3.3.1. Mahalle Düzeyinde Etnik İlişkilere Bağlı Örüntüler	193
5.3.3.2. İşyeri Ölçeğinde Etnikliğe Bağlı İlişkiler	203
5.3.3.3. Mahalleden Kentsel Düzleme Etnik İlişkiler:	208
5.3.3.4. Siyasal Tercihler	214
5.3.3.5. Toplumsal Tutumlar	228
6. KENTSEL GEÇİNME STRATEJİLERİNİN MEKANSAL BOYUTU	235
6.1. İLGİLİ YAZININ DEĞERLENDİRİLMESİ	235
6.1.1. Kentsel Yoksulluk Ve Mekansal Boyutu	235
6.1.2. Mekana Yönelen ve Mekanda Beliren Yaşam Stratejileri ...	239
6.1.3. Mahalle Ölçeği	240
6.1.4. Konut Ölçeği	242
6.2. TÜRKİYE ÖRNEĞİ	245
6.2.1. Konut Mülkiyeti	245
6.2.2. Konutun Fiziksel Özellikleri	246
6.2.3. Mekansal Hareketlilik	246
6.3. ALAN ÇALIŞMASI	247
6.3.1. Konut Mülkiyet İlişkileri	247
6.3.2. Konutun Fiziksel Özellikleri	254
6.3.3. Mekansal Hareketlilik	257
6.3.4. Mahalle Ölçekli Yoğunlaşmalar	261
7. SONUÇ VE POLİTİKA ÖNERİLERİ	265
7.1. DÜNYA BANKASI UYGULAMALARINDA YOKSULLUK VE POLİTİKA ÖNERİLERİ	265
7.2. SONUÇLAR	283
7.3. ÇALIŞMA GRUBU POLİTİKA ÖNERİLERİ	297
KAYNAKÇA	305